

Nr 1086

Sää'mkiöll'lää'kk

U'vddum He'Issnest rosttovmannu 15 peei'v 2003

Riikkpeei'vi riäššâm mie'ldd šiött'teet:

1 láakk

Aalmiaž šiött'tõõzz

1 §

Lää'jj juu'rd

Tän lää'jj jurddân lij jii'jjes peä'lest staanâd vuâddlää'jjes šiött'tuum sä'mmlai vuõiggâdvuõd ââ'nned da viikkâd ooudâs jii'jjes kiõl da kulttuur.

Tän lää'jjes šiött'teed sä'mmlai vuõiggâdvuõdâst ââ'nned jii'jjes kiõl duõmmištmet da jee'res ve'rggnee'kkîn di õõlmâs vää'ld õõlgtumuuzžin čõõdted da viikkâd ooudâs sä'mmlai kiõll'la vuõiggâdvuõdid.

Täavtõsân lij, što sä'mmlai vuõiggâdvuõtt vuõiggmiõllsa vuõiggâdvuõdjäättmõõžž da šiõgg vaaldsem diõtt staaneet kiõlâst soorččkani di tõt še, što sä'mmlai kiõll'la vuõiggâdvuõdid čõõdtet nu'tt, što tõið ij taarbâž jee'rab raukkâd.

2 §

Lää'jj suâvtemvu'vdd

Ve'rggnee'kk, koid tät lää'kk kuâskk lie:

1) Enontekiõ, Aanar, Suä'djel da Uccjoogg koo'ddi tuåimmorgaan da nâkam koo'ddi leett tuåimmorgaan, koin mii-ne täin koo'dd in lij mie'ldd;

2) nâkam duõmmištâm da valdia pirrõs- da pääiklažvaaldsem ve'rggnee'kk, kooi ve'rgg-voudda ooudpeä'lnn sarnnum kää'dd obbnes le'be vuä'ssnes ko'lle;

3) Sää'mjânnam läänhalltõs da tõi õhtt-õõžžâst tuåimmjeei tuåimmorgaan;

4) sää'mte'gg, sää'maa'sši sagstõõll-

âmka'dd da sää'mlää'jj (253/1995) 42 §:sest mie'rrium sijddsååbbar;

5) valdiasåbbar vuõiggâdvuõttkansler da eettikää'dd vuõiggâdvuõttä'sšåaum;

6) õõ'nn'jiä'sšåaum da õõ'nn'jilättem-lu'vddkâ'dd, tää'ssärvvåskkooumaž da tää'ssärvvlu'vddkâ'dd, teåtsue'jjåskkooumaž da teåtsue'jjlu'vddkâ'dd di minoritetås-kkooumaž;

7) Naroodjeåltõkstrooite'1 da mäddtåäll-nee'kki jeåltõkstrooite'1; di

8) nâkam valdia vaaldsemve'rggnee'kk, kook muttåzoocâmve'rggnee'kken kiõtt'tä'le ooudpeä'lnn sarnnum vaaldsemve'rgg-nee'kkest tu'mjem vuålla puåttam aa'sšid.

Tän lää'jj ålgg jää'kkted še puä'33håidd-lää'jj (848/1990) da puä'33håiddasetõõžž (883/1990) vuålla kuulli vaaldsemaa'sši kiõtt'tõõllmuuzžâst tõi valdia ve'rggnee'kk in da paalgåskoo'ddin, kooi ve'rgg- le'be tuåimmvoudda sä'mmlai dommvu'vdd obb-nes le'be vuä'ssnes kooll, di Päälgåskoo'ddi õhttõõžžâst še.

Lää'jj ââ'net jäänâkstrooitlivui'm da õhttõõžživui'm di privatoummivui'm nu'tt mä'htt šiött'teet 17 da 18 §:sest da seåmma-nalla ceerkavlaž ve'rggnee'kkivui'm nu'tt m'htt šiött'teet 30 §:sest.

Sä'mmlai dommvu'vdest ââ'net spe-sialšiött'tõõžž, kook ko'lle lää'jj 3 lo'kke.

3 §

Mie'rriumuuzž

Tän lää'jjes mie'rreet što:

1) sää'mkiõll lij aanarsää'mkiõll, nuõrtt-sää'mkiõll le'be tâ'vvsää'mkiõll õ'nnu kiõl le'be mainsteejajoouk mie'ldd;

2) *sä'mmlaž* lij *sää'mtee'ggin* u'vddum lää'jj (974/1995) 3 §:sest mie'rruum sä'mmlaž;

3) *sä'mmlai dommvu'vdd* lij *sää'mtee'ggin* u'vddum lää'jj 4 §:sest mie'rruum sä'mmlai dommvu'vdd; di

4) *ve'rggnek* lij 2 §:z 1 da 2 momenttist mie'rruum duõmmistid da jee'res *ve'rggnee'kkid* da strooitlid da paalgaskoo'ddid di Paalgaskoo'ddi õhttõõzz.

2 lãakk

Ķiõll'la vuõiggâdvuõđ

4 §

Sä'mmla vuõiggâdvuõđt ââ'nned sää'mkiõl ve'rggnee'kkivui'm

Sä'mmlast lij vuõiggâdvuõđt jii'jjes ää'sš diõtt le'be nãkam ää'sš diõtt, ko'st suu kuulât, ââ'nned tãn lää'jjest mie'rruum ve'rggnee'kkid sä'mkiõl.

Ve'rggnek ij vuãžž räã'jtet le'be kãaldd-õõttãd õõõdtemest tãn lää'jjest mie'rruum ĳiõll'la vuõiggâdvuõđid tõn diõtt, što sä'mmlaž siltad jee'res ĳiõl še, hã't läã'ddĳiõl le'be ruõcckĳiõl.

5 §

Ju'ridlažoummu ĳiõll'la vuõiggâdvuõđ ve'rggnee'kkivui'm

Õhttõõzzãst da skĩãñkksie'brest, koonn pãrddkeẽ'rijid ke'rtet säämas, lij vuõiggâdvuõđt *ve'rggnee'kkivui'm* sagstõõllmen ââ'nned pãrddkeẽ'rij ĳiõl jãã'kktee'l suãvlaž vuã'zzin, što mãi'd 4 §:sest šiõtt'teet sä'mmlai vuõiggâdvuõđãst ââ'nned sää'mkiõl.

Škooulãst, koonn mãtt'tõskĩõllãn lij sää'mkiõll, lij seãmmãnalla vuõiggâdvuõđt ââ'nned sää'mkiõl nu'tt mã'htt 1 momenttist šiõtt'teet.

6 §

Sää'mkiõl âãnnem võboršẽknallšem tuãim-morgaanivui'm

Enontekiõ, Aanar, Suã'djel da Uccjoogg koo'ddi tuãimmorgaani sä'mmlain lij vuõiggâdvuõđt ââ'nned sää'mkiõl sãbbrin da

keẽ'rtet säämas keẽ'rtlaž ceãlkkmuužžid, koi'd õhtteet pãrddkerija. Tãt seãmma kuãskk saa'mi valdia lu'vddkã'ddnee'kkid, komiteanee'kkid, tuãjj'joukknee'kkid da va'steei tuãimmorganeẽ'kkid sä'mmlai dommvu'vdest da tõn åãlgpeã'lnn še, te'l ko ĳiõtt'tõõlãt sä'mmlai aa'sšid. Paalgaskoo'ddi õhttõsnee'kkẽst da tõn halltõsnee'kkẽst lij seãmmãnalla vuõiggâdvuõđt sãbbrest mains-tet säämas.

Ooudpeã'lnn tãn ceãkksest sarnnum sãb-brin ålgg jã'rtet taa'rbi mie'ldd tu'lkõõõzz.

7 §

Vuõiggâdvuõđt i'lmmed sää'mkiõll jie'nnkiõllãn narodteãttriãššmõ'sše

Sä'mmlast, keã'st lij Lãã'ddjãnnmest dommkã'ddlãã'jjest (201/1994) sarnnum dommkã'dd, lij vuõiggâdvuõđt i'lmmed na-rodke'rtjriãššmõ'sše ruõkkãm diõtt, što suu jie'nnkiõll lij sää'mkiõll.

8 §

Ve'rggnee'kkĩ teãđtumuš

Ve'rggnee'kkĩ â'lğge ââ'nned sää'mkiõl te'l še, ko sij teãđte oummid aa'sšeez pirr.

Ve'rggnee'kkĩ i'lmmtõõzz, kuultõõzz da õlmsapiijmõõžž di jee'res teãđtumuužž oummid, seãmmãnalla ko vuã'ppeskõõlb da narood ââ'nnemnalla ju'rddum lomaak tiud-deemvuã'pstõõzzivui'm â'lğge raajjãd da u'vdded sä'mmlai dommvu'vdest säämas še.

Suudvuõiggõõzz, su'vddi, ĳihlkã'ddkonttãr le'be tõn juãkkaz le'be ĳihlkã'dd pããdã konttãr le'be tõõi ve'rggoummu vee'rtj peã'lest u'vddum kuultõõzz da teãđtõõzz pri-vatoummu vuõiggâdvuõđ kuõskki aa'sšin vueil'tet kuuitãg mãttmešt u'vdded pãĩ lããd-das, te'l ko mãka sää'mkiõl âãnnmõš le'čči taarbte'mes.

Jee'res ko 2 §:z 1 da 2 momenttist mie'rruum valdia ve'rggnee'kkid da strooit-lin ålgg 1 momenttist sarnnum i'lmmtõõzz, kuultõõzz, õlmsapiijmõõžž da teãđtõõzz di lomaak tiuddeemvuã'pstõõzzivui'm raajjãd da u'vdded säämas še, te'l ko tõk kue'skķẽ vueil'vv'vuã'zzest sä'mmlaid le'be te'l ko mudoi lij vããžnai vãã'kk.

Vaali da meerjiõnstumuužži diõtt rajjum i'lmmtõskoortid jeät rajju säämas lokku vää'ldkani sää'mtee'ggin u'vddum lää'jj 24 §:sest sarnnum i'lmmtõskoortid.

9 §

Lää'jj da jee'res šiõtt'tõõzz di šiõtt'tee-mehdtõõzz da smiõtlõõgg

Sä'mmlai kuõskki lää'jj da jee'res šiõtt'tõõzz di valdiasuappmõõžž da jee'res Lää'ddjannam šiõtt'tõsnorldõõggâst čõõdteei ä'sškee'rijid da teättanoudmumužžid čõõdteet sää'mkiõllsaž jåarglåtmmõššân še, te'l ko valdiasaâbbar le'be ää'sšvuä'sslaž ministeria nu'tt meärrad. Tåt seämma kuâskk meärrõõzzid, vuä'ppõõzzid, tu'mmstõõggid da teättanoudmumužžid, koid čõõdteet ministeria le'be valdia jee'res ve'rğğnee'kk mie'rreemnorldõõggâst.

Ministeriast le'be valdia komiteast, tuâjjjooukâst le'be tõiõnallsem tuâimmorgaanin valmštõllum da čõõdtem vuâla šõddâm lää'kkehdtõõzz da smiõtlõõgg le'be tõi vuännõõzz čõõdteet säämas še, ko ministeria nu'tt meärrad, te'l ko tõk kue'skkee'kk sa'mmlaid le'be te'l ko muđoi lij vääžnai vää'kk tue'jjeed nu'tt.

10 §

Sää'mkiõl âannmõš ve'rğğnee'kk tuâjjkiõllân

Ve'rğğnek, kää'tt reuâgg pâi sää'maa'sši pirr, vuâitt ââ'nned tuâjjkiõllân sää'mkiõl lää'ddkiõl paaldâst.

3 lãakk

Sä'mmlai dommvuu'dest suâvtem vuâla šiõtt'tõõzz

11 §

Spesial õõlgtumuužž

Ooudpeä'lnn 2 §:z 1 momentist mie'rroom ve'rğğnee'kk â'lgge sa'mmlai dommvuu'dest aârai ve'rğğpõõrtin da jee'res tuâimmpääi'kin jåä'kkted võl, što mõi'd 12-16 §:sin šiõtt'teet.

12 §

Vuõiggâdvuõtt ââ'nned sää'mkiõl ve'rğğnee'kkivui'm

Sä'mmlast lij vuõiggâdvuõtt ââ'nned ve'rğğnee'kkivui'm lää'dd- le'be sää'mkiõl jii'jjes va'lljumuužž mie'ldd. Vuõiggâdvuõd-âst ââ'nned ruõcc kiõl šiõtt'teet kiõll'lää'jjest (423/2003).

Sä'mmlast lij seämma vuõiggâdvuõtt sa'mmlai dommvuu'd aâlgpeä'lnn še valdia ve'rğğnee'kkivui'm te'l, ko tåk muttâzooccamve'rğğnekken kiõtt'tâ'lle dommvuu'd ve'rğğnee'kkest alttuum aa'sšid.

13 §

Vuõiggâdvuõtt vuä'žžad tuâimtemkee'rij le'be jee'res ä'sškee'rij säämas

Sä'mmla, kää'tt lij ää'sšvuä'sslaž, âlgg u'vdded suu raukkmõõžž mie'ldd suudkâčemooccmõõžž, suudâm, tu'mmstõõgg, pâ'rddkee'rij le'be jee'res ä'sškee'rij säämas tõi vuä'zzest, ko ä'sš kuâskk suu vuõiggõõzz, oudõõzz le'be õõlgtõõzz, pe'ce te'l ko kõiõčmõõžžâst lij ä'sške'rij, kää'tt ij vaaikad ää'sš čauddmõ'sše. Te'l ko sa'mmlaž, kää'tt lij ää'sšvuä'sslaž, lij ââ'nnam ke'rijtee'l le'be mainstee'l sää'mkiõl, ko son lij sagstõõllâm ve'rğğnee'kkîn, kää'tt suu aa'sšees hãidd, su'nne â'lgg u'vdded säämas tuâimtemkee'rij va'steei veeidâsvuõdâst da va'steei oudldõõzzin nu'tt, što son ij taarbâž tõi jee'rab raukkâd.

Tuâimtemkee'rjest âlgg kuuitâg u'vdded pâi staan jåarglåtmmõõžž säämas, ko mâka ää'sšvuä'ssla lie jiânai da sij jie leäkku õõutmiõlâst sää'mkiõl ââ'nnmest.

14 §

Sää'mkiõl silttõs da tõi kuõskki čeä'ppvuõttõõlgtõõzz

Te'l ko ve'rğğnek vâldd oummid riõuggu, âlgg ââ'nned huõl tõ'st, što personkâ'dd juõ'kk kontrest le'be tuâimmpääi'kest pâstt kääzzkâ'sted ä'sšlaid säämas še. Ve'rğğnek

âlgg tän lââ'ssen škooul'jumuužž jâ'rstee'1 le'be jee'res vue'jjivui'm ââ'nned huõl tõ'st, što personkâ'dd silttad te'mmet sää'mkiõl, što pâstt hoi'ddjed tuâjes sää'mas.

Sää'mkiõl silttõõzz vuei'tet piijjâd kiõlsilttõõzz kuõskki čea'ppvuõttõõlgtõsân valdia ve'rggnee'kk personkâdda lââ'jjin le'be la'kke vuâddee'1 valdiasâbbar le'be ministeeria asetõõzzin di seämanalla kââ'ddla ve'rggnee'kk personkâdda kâ'dd-lââ'jj (365/1995) mie'ldd, te'1 ko nâkam čea'ppvuõttõõlgtõõzzâst ij leäku šio'ttuum lââ'jjin le'be la'kke vuâddee'1. Sää'mkiõl silttõs kiõččât spesial merittân, hâ't tøn ij leäku piijjum vee'rij, tuâim le'be tuâi čea'ppvuõttõõlgtõsân.

Sää'mkiõl silttõõzz kuõskki čea'ppvuõttõõlgtõõzzin lij suâvlaž vuâ'zzin viõggâst, što mâi'd šio'tt'teet lââ'jjest (424/2003) õõlmâsohtsažkoo'ddi personkâ'dd kiõll-silttõõzzâst. Sää'mkiõl silttõõzz čuâ'jjet takai kiõlltu'kkõõzzin u'vddum lââ'jjest (668/1994) mie'rrium kiõlltu'kkõõzzin le'be mättjumuužž ääi'j rajjum kiõllteestin le'be õllškooulmättjumuužžin.

15 §

Ve'rggnee'kk õõlgtumuš ââ'nned sää'mkiõl

Ve'rggnee'kk â'lgge i'lmmtõõzzin, kâčmõõžžin da kee'rijin, koid vuõltteet ää'sšvuâ'ssla le'be tøn ooumže, keäzz âlgg lââ'jj mie'ldd i'lmmted tu'mmjem vue'lnn âârai le'be tu'mmjem vuâlla puõ'tti ää'sšest, ââ'nned ää'sš kiõtt'tõõllâm kiõlâst soorčkani vuâsttavâ'lddeja kiõl, te'1 ko tõt lij teâdast le'be vuâžžat hie'lkeld tiõttu, le'be ââ'nned lââ'ddkiõl lââ'ssen sää'mkiõl še.

Ve'rggnek âlgg raauktää ââ'nned sää'mkiõl, te'1 ko vasttad su'ne tuâimtum sää'mkiõllsa kee'rijid.

Ve'rggnee'kk â'lgge tuâjsteez mudoi še viikkâd oudâs sää'mkiõl âânmmõõžž.

16 §

Sää'mkiõl âânmmõš kââ'dd ä'sškee'rijin

Nâkam kââ'dd, ko'st sâ'mmla lie leäm mõõnni ee'jj vuõssmõs peei'v jäänab ko õht

kuâlmõs, tuâimorgan âlgg ââ'nned sää'mkiõl še nâkam pâ'rddkee'rijin da jee'res ä'sškee'rijin, koid ij õõlg u'vdded privat ää'sšvuâ'ssla da kookk lie mudoi vääžnai. Jee'res še kâ'dd âlgg ââ'nned sää'mkiõl nâkam ää'sškee'rijin nu'tt veeidsen ko sij tâtta.

17 §

Jäärnâkstrooite'1 di valdia le'be kââ'dd vuâimstam õutstõõzz

Valdia jäärnâkstrooite'1 di nâkam kääzz-kõõzz pu'hti õutstõs, ko'st valdiast le'be õõut le'be määng 2 §:z 1 momeent 1 pää-i'kest mie'rrium kââ'ddest lij mie'rreem-vâldd, âlgg sâ'mmlai dommvuu'dest u'vdded tän lââ'jj oudldam kiõll'laž kääzzkõõzz da âlgg teâdted naroo'de sää'mas še tuejjumuužž šlaajj da ää'sš oudldam veeidâsvuõd mie'ldd da nâkamnalla, što tøn obbvuõttân ärvt-õõlee'1 vuei'tet ââ'nned jäärnâkstrooite'1 le'be õutstõõzz peä'lest määžna. Te'1 ko valdia jäärnâkstrooite'1 hâidd ve'rggnek'tuâi, tõzz âlgg suâvvted, što mâi'd tän lââ'jjest šio'tt'teet ve'rggnee'kkest.

18 §

Privatoummu kiõll'laž kääzzkâ'sttemõõlgtõs

Te'1 ko mâka õõlmâs vaaldšemuâjj lij lââ'jjin le'be la'kke vuâddee'1 šio'tt'tuum privatooumže, suu kuâskk, te'1 ko son hâidd tän tuâi sâ'mmlai dommvuu'dest, tõt što mâi'd tän lââ'jjest šio'tt'teet ve'rggnee'kkest. Te'1 ko nâkam tuâi vuâsttava'lddi sâ'mmlai dommvuu'dest tuâimm ve'rggnee'kk tu'mm-stõõgg le'be jee'res tuâim diõtt le'be ve'rggnee'kk da vuâsttava'lddi kōskksaž suâpp-mõõžž diõtt, ve'rggnee'kk âlgg ââ'nned huõl tõ'st, što tän lââ'jj mie'ldd saž kiõll'laž kääzzkõõzz uu'det te'1, ko hâaidet tuâi. Tâ'st âlgg ââ'nned huõl te'1 še, ko ve'rggnee'k oudld jee'res ko õõlmâs vaaldšemuâi privatoummu hâaid vue'lnn sâ'mmlai dommvuu'dest, ko mâka tän lââ'jj oudldam kääzzkõstää'ss tøn õõlgad.

4 lăakk

**Vuõiggâdvuõtt tu l'kkõ'sse da
jåarglâttmõ'sse**

19 §

Vuõiggâdvuõtt tu l'kkõ'sse

Te'l ko tän lăă'jj mie'ldd mainstet ää'sš kiõtt'tõõllmest sää'mkiõl, õõlgči ää'sš kiõtt'tõõllmõõžž u'vdded năkam reăugla tuăjjân, kăă'tt silttad sää'mkiõl. Te'l ko ve'rğğnee'kkest ij leăkku năkam säämas siltteei reăuglaž, kăă'tt vuăitči kiõtt'tõõllăd ää'sš, âlgg ve'rğğnek jă'rjsted tu l'kkõõžž dăăram, te'l ko tõt ij jiõčč âănn huõl tu l'kkõõžžâst.

20 §

*Vuõiggâdvuõtt tuăimtemkee'rij da jee'res
ä'sškee'rij jåarglâttmõ'sse*

Te'l ko vaaldšemăä'sšest, vaaldšem-lăă'jjâă'nmemăä'sšest le'be rikosăä'sšest suudkăčcmõš, suudâm, tu'mmstõk, pă'rdđ-ke'rij le'be jee'res ä'sškee'rij lij rajjum lăăd-das le'be ruõccăs, ve'rğğnek âlgg u'vdded să'mmla, kăă'tt lij ää'sšvuă'sslaž, suu raukkâm diõtt măăuste'm veerjlaž jåarglâttmõõžž tăin ä'sškee'rijin tön vuă'zzest ko ä'sš kuăskk suu vuõiggõõžž, ouddõõžž le'be õõlgtõõžž, pe'ce te'l ko kõõčcmõõžžâst lij ä'sškee'rij, kăă'tt ij vaaikad ää'sš čăuddmõ'sse. Jåarglâttmõš âlgg õhtteed tuăimtemkerija le'be jee'res ä'sskerija.

Te'l ko veerjlaž jåarglâttmõõžžâst lij jåarglâttmõvâ'kk, ve'rğğnek âlgg teevvâd tön, pe'ce te'l ko teevvmõš lij aivv taarbte'mes. Să'mmla, kăă'tt lij ää'sšvuă'sslaž, âlgg te'l u'vdded tivvum tuăimtemkee'rij dăăram.

21 §

*Vuõiggâdvuõtt vuă'žžad jåarglâttmõõžž
sää'mkiõl konttrest*

Ve'rğğnee'kkest, kăă'tt tän lăă'jj mie'ldd âlgg u'vdded suu tuăimtemkee'rijest sää'mkiõllsaž jåarglâttmõõžž le'be tuăim-

temkee'rij säämas, lij vuõiggâdvuõtt vuă'žžad jåarglâttmõõžž sää'mkiõl konttrest, te'l ko jåarglâttmõõžž ij vuei't mudoi ha'ŋkkeed. Seămmanalla ve'rğğnee'kkest lij vuõiggâdvuõtt vuă'žžad konttrest sää'mkiõllsaž ä'sškee'rijest jåarglâttmõõžž lăăddas.

22 §

*Jåarglâttmõõžžâst le'be tu l'kkõõžžâst
šõddâm kuuli măhsses*

Te'l ko valdia ve'rğğnek âlgg u'vdded le'be tuăimted ää'sšvuă'ssla tuăimtemkee'rij le'be ä'sškee'rij säämas le'be säämas jåarglõ'ttum le'be âlgg âă'nned tu l'kkõõžž, valdia măhss tuăimtemkee'rij raajimest le'be jåarglâttmest le'be tu l'kkõõžžâst säämas šõddâm kuulid.

Kăă'dd, koo'ddi õhttõs le'be aa'rhelkă'dd le'be sie'brkă'dd măhss 4—6, 12, 13, 15, 16 da 30 §:sin mie'rrium tuăimtem- le'be jee'res ä'sškee'rij raajimest le'be jåarglâttmest le'be tu l'kkemest šõõddi kuulid.

23 §

Ä'sslaž măhss jåarglâttmõõžž jiõčč

Te'l ko valdia, kăă'dd lebe koo'ddi õhttõõžž ve'rğğnekka le'be ceerkavla ve'rğğnekka lij vuõlittuum ä'sškee'rij säämas, hă't ä'sšlast ij leăkku vuõiggâdvuõtt âă'nned sää'mkiõl tän ve'rğğnee'kkîn, âlgg ve'rğğnek, mă'ŋŋa ko lij kuullâm ä'ssla, taarbi mie'ldd haŋkkeed ä'sškee'rijest jåarglâttmõõžž tön kiõ'lle, koonn ve'rğğnee'kkest âă'net da ä'sslaž măhss tön.

5 lăakk

**Tuejjumuužž, kookk ve'kke ooudăs kiõll'la
vuõiggâdvuõdid**

24 §

*Ve'rğğnee'kki õõlgtõs čõõdted kiõll'la
vuõiggâdvuõdid*

Ve'rğğnek âlgg suu tuejjumuužžâst jiõččalttee'l âă'nned huõl tõ'st, što tän lăă'jj staanuum kiõll'la vuõiggâdvuõd šă'dde

tuottân juo'kkpeivvsaž jie'llmest. Tõtt algg čuä'jted oummid, što kääzzkâstt säämas še.

Ve'rggnek vuäitt u'vdded pue'rab kiöll'la kääzzkõõzz še, ko mõõnn tän lää'jjest oudl-deet.

25 §

Ve'rggluõvâsvuõtt paa'lkîn da luõvâsvuõtt tuâjast sää'mkiõl silttõõzz ha'ŋkkeem diõtt

Nâkam 2 §:z 1 momenttist mie'rruum valdia ve'rggnee'kk ve'rggoummust, koonn ve'rggvu'vdd lij obbn'es saa'mi dommvuu'd se'st, lij vuõiggâdvuõtt, te'l ko mâka son lij reâuggam tän ve'rggnee'kk tuâjast uuccmõsân ee'jj ääi'j, vuä'žžad ve'rggluõvâsvuõd paa'lkîn nâkam sää'mkiõl silttõõzz ha'ŋkkeem diõtt, kää'tt lij ta'rb'es suu ve'rgg'tuâi hoi'ddjem diõtt. Nâkam ve'rggnee'kk tuâjast âarai reâugglast lij seâmmannallšem oudl-dõõzzivui'm vuõiggâdvuõtt vuä'žžad luõvâsvuõd tuâjstest tän seâmma ää'šš diõtt.

Ooudpeä'lnn 2 §:z 1 momenttist mie'rruum kää'dd le'be kâ'ddõhttõõzz da nâkam 2 §:z 1 momeentt 2 da 3 pãäi'kest mie'rruum valdia ve'rggnee'kk tuâjast âarai ooumžed, koonn ve'rggvu'vdest vuä'ss lij saa'mi dommvu'vdest, di Paalgâskoo'ddi õhttõõzz personkâdda kuulli ooumžed vuei'tet miõttâd ve'rggluõvâsvuõd paa'lkîn le'be luõvasvuõd tuâjast nâkam sää'mkiõl silttõõzz ha'ŋkkeem diõtt, te'l ko mâka son lij reâuggam tän ve'rggnee'kk tuâjast uuccmõsân ee'jj ääi'j. Valdiasábbar asetõõzzin vuei'tet šiõtt'teet jee'res mäâinin ve'rggluõvâsvuõd diõtt le'be luõvâsvuõd tuâjast diõtt.

Ve'rggluõvâsvuõtt'tu'mmstõõgg le'be ast luõvâsvuõd kuõskki tu'mmstõõgg mäinnân vuei'ted piijjâd, što reâugglaž rãäjj ve'rggnee'kkîn kee'rjlaž suâppmõõžž, koonn mie'ldd son reâugg ve'rggnee'kk vuâlžen saa'mi dommvu'vdest mâŋŋa ve'rggluõvâsvuõd le'be mâŋŋa tuâjast luõvâsvuõd snãät-nai ääi'j, kää'tt ij vuä'žž lee'd kuu'kkab ko õhtt ee'kk. Suâppmõ'sše vuei'tet vä'ldded meä'rrõõzz tõ'st, što reâugglaž mähss ve'rggnekka, te'l ko son mâka suâppum ääi'j se'st vuâlgg meâdda tuâjstes le'be ko suu pääkkat meâdda tuâjstes su'st šõddâm jee'res vää'jj ko panntiõrvâsvuõd diõtt, jäänmõsân

kiõl mätt'tõõttmest vuõ'i'ggest šõddâm kuuli va'stteei suâppmõš-sääkk.

26 §

Sää'mkiõllkoontâr

Sää'mkiõl jãarglãttmõõžž da jee'res tän lää'jjest šiõtt'tuum tuâjai vãaras sää'mtee'gğ vuâlžen lij sää'mkiõllkoontâr, kää'tt algg lee'd saa'mi dommvuu'dest.

Sää'mkiõllonttrest šiõtt'teet tãä'rkben valdiasábbar asetõõzzin.

27 §

Sää'mkiõl veä'kkteei

Sää'mjãnnam lãänhalltõõzzãst di valdia pirrõs- da pääiklažvaaldšem vuâlaž ve'rggnee'kkest vuäitt sä'mmlai dommvu'vdest lee'd sää'mkiõl veä'kkteei. Veä'kkteeja kääzzkõõzz lie ä'ššla dãaram.

28 §

Vuâppmõš da praavumuš

Juõ'kk ve'rggnek vuâpp jii'jjes tuâjain tän lää'jj jä'kk'tumuužž.

Sää'mte'gğ prãävv tän lää'jj suãvtumuužž da vuäitt u'vdded vuã'pstõõzz kiõll'lãä'jj vuâlla kuulli kõõčmõõžžin da vuäitt ehdted pue'rõõzzid nâkam aa'šši teevvãm vãaras, kook jie leãkku kuddnalla.

29 §

Maainãs

Sää'mkiõllkoontâr oudd õõutsãä'jest sää'mtee'gğ mie'rrããm sää'mkiõllsãbrin juõ'kk vaalpoodd sää'mteggã mainnãz tõ'st, što mã'htt sää'mkiõl kuõskki lãä'jj lie õnnum da mã'htt sä'mmlai kiõll'la vuõiggâdvuõd lie čõõdtum da mã'htt kiõllããrmõõžž lie mõõnnãm ooudãrrã tõn mie'ldd ko valdiasábbar asetõõzzin tãä'rkben šiõtt'teet.

Valdiasábbar kiõll'lãä'jj suãvtem kuõskki mainnsest šiõtt'teet kiõll'lãä'jjest.

6 láakk

Pááðai šiött'tōōzz

30 §

Ceerkavlaž ve'rggnee'kk

Seamma, što mái'd tán láä'jjest šiött'teet sää'mkiöl áannmest valdia ve'rggnee'kkín, kuáskk áä'sšvuá'sslai áannam kiöl da tuáimtemkee'rji da jee'res ä'sškee'rji áannam kiöl Oulu aa'rhelkää'dd duõmmkapittlest da nákam papp'pravlee'n'jain, kooi tuáimmvoudda sä'mmlai dommvu'vdd le'be vuá'ss tō'st kooll, te'l ko ä'sš ij leäkku nákam, što tōn vuáitt kiöččäd ceerkavlää'jj (1054/1993) mie'ldd ceerkav jii'jjes ä'sšen, da ortodoksi ceerkavkää'dd Oulu aa'rhelkää'dd koontâr.

Mái'd tán láä'jj 1, 4, 5, 8, 20 da 24 §:sin šiött'teet, kuáskk seámmánalla evaņe'lis-luternee'kk ceerkav Enontekiö, Aanar, Uccjoogg da Suá'djel sie'brkoo'ddid, te'l ko ä'sš ij leäkku nákam, što tōn vuáitt kiöččäd ceerkavlää'jj mie'ldd ceerkav jii'jjes ä'sšen, da ortodoksi ceerkavkää'dd Sää'mjânnam sie'brkää'dd.

31 §

Vadia mä'hssemōōlgtōs

Valdia täällarvvlō'sse älgg vā'ldded mie'rtie'gg valdiaveä'kkie'ggi vāaras koo'ddid, sie'brid, sä'mmlai dommvu'vdd paalgâskoo'ddid da 18 §:sest mie'rrium privatoummid tán láä'jj áannmest šōddâm lâä'sskuuli kätteem diött.

32 §

Sää'm kiöl staattus snäätmai vaaldšem-vuu'din

Sä'mmlai vuõiggâdvuõðâst vuäžžad vuâððskooul- da jee'res mätt'tōōzz jii'jjes jie'nnkiölin, sää'm kiöl mätt'tōōzzâst di sää'm kiölâst mätt'tōskiöllân, mätt'tōsaunn-sen da tu'tkōskiöllân šiō'tt'teet jee'rab.

Sä'mmlai vuõiggâdvuõðâst vuäžžad

pei'vvhåaid jii'jjes jie'nnkiölin šiött'teet päärnai pei'vvhåaidest u'vddum láä'jjest (36/1973).

Tán láä'jj 2 §:z 1 momenttist mie'rrium ve'rggnee'kk ä'lgge jää'kkted tán láä'jj šiött'tōōzzid, ko suávteet puõcci sâä'jest da vuõiggâdvuõðin u'vddum láä'jj (785/1992) da sosialhuöl ää'sšla sâä'jest da vuõiggâdvuõðin u'vddum láä'jj (812/2000).

33 §

Tää'rkab šiött'tōōzz

Tää'rkab šiött'tōōzz tán láä'jj tiu'ddepiijj-mōōžžâst uu'det valdiasâbbar asetōōzzin.

7 láakk

Viō'kkešōddâm- da serddšiött'tōōzz

34 §

Viō'kkešōddmōš

Tät láä'kk šâdd viō'kke oddee'jjmannu 1 peei'v 2004 da tōin kää'mtet sää'mkiöl áannmest ve'rggnee'kkivui'm pâ'zzlâštammannu 8. peei'v 1991 u'vddum láä'jj (516/1991) tōzz mâ'ņļlest rajjum muttōōzzi-vui'm.

Ju'n ouddâl ko tät láä'kk šâdd viō'kke, vuei'tet altteed tōn tiu'ddepiijjmōōžž oudldam tuejjumuužž.

Tät láä'kk älgg lee'd Lää'ddjânnam šiött'tōōzzi norldōōggâst aanarsää'm-, nuõrtt-sää'm- da tuõddârsää'mkiölid jáarglō'ttum še.

35 §

Serddšiött'tōōzz

Ko jee'res laa'jjin le'be asetōōzzin lij sie'vvōs täin laa'jjin kää'mtum la'kke sää'mkiöl áannmest ve'rggnee'kkivui'm, kiöččât što mâņņ, ko tät láä'kk lij šōddâm viō'kke, sie'vvōs meärkkad sie'vvōzz tán la'kke.

Ko äšš lij alttuum ouddâl, ko tät lää'kk ve'rggnek ij äššvuässa vuõiggõõzz da
šâdd viõ'kke, suâvteet tän lää'jj viõ'kke ouddõõzz diõtt jee'resnalla preem.
šõddmest viõggâst âarai šiõtt'tõõzzid, te'l ko

He'lsnest rosttovmannu 15 peei'v 2003

Tää'ssvää'ld Presidentt

TARJA HALONEN

Vuõiggâdвуõttminister *Johannes Koskinen*